

ලේකම්,
නව ව්‍යවස්ථාවක් කෙටුම්පත් කිරීම සඳහා වන විශේෂඥ කමිටුව,
අධිකරණ අමාත්‍යාංශය,
කාමර අංක 32 (බ්ලොක් 02),
බණ්ඩාරනායක අනුස්මරණ ජාත්‍යන්තර සම්මන්ත්‍රණ ශාලාව,
බෞද්ධලෝකා මාවත,
කොළඹ 7
විද්‍යුත් තැපෑල: expertscommpublic@yahoo.com

නව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවක් කෙටුම්පත් කිරීම සඳහා වන අධිකරණ අමාත්‍යාංශයේ විශේෂඥ කමිටුව වෙත ප්‍රතිපත්ති විකල්ප කේන්ද්‍රය (Centre for Policy Alternatives-CPA) විසින් කරනු ලබන ඉදිරිපත් කිරීමයි.

1. විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය (Centre for Policy Alternatives-CPA) විසින් ඉදිරිපත් කරනු ලබන මෙම ලේඛනය මඟින් ශ්‍රී ලංකාව සඳහා නව ව්‍යවස්ථාවේ විසඳුමක ස්වභාවය සහ ස්වරූපය පිළිබඳ අපගේ පොදු අදහස් සම්බන්ධයෙන් පෙන්වා දෙනු ලැබේ. වසර ගණනාවක් පුරාවට ජනතා සංවාදයේ මුඛ්‍ය පදනම වූ ප්‍රධාන ව්‍යවස්ථාවේ කරුණු කිහිපයක් මෙකී සටහන ඔස්සේ ආමන්ත්‍රණය කරනු ලබයි.
2. වර්ෂ 1996 සිට මෙරට සියලුම ව්‍යවස්ථාවේ ප්‍රතිසංස්කරණ ක්‍රියාවලීන් සමඟ අපගේ විවේචනාත්මක මැදිහත්වීම් පිළිබඳව ඇති සාධනීය පරිච්ඡේද පදනම්ව සහ ඊට අනුකූලව අප විසින් යහපත් විශ්වාසයකින් යුතුව මෙම ඉදිරිපත් කිරීම සිදු කරන්නෙමු. යම් හෙයකින් මෙකී විශේෂඥ කමිටුව අවශ්‍ය යැයි තීරණය කලහොත්, වඩාත් සවිස්තරාත්මක පැහැදිලි කිරීම් හා යෝජනා වාචිකව හෝ ලිඛිතව ඉදිරිපත් කිරීමට අප සූදානම්ව සිටින්නෙමු.
3. කෙසේ වෙතත්, විශේෂඥ කමිටුවේ කාර්යභාරය සහ වරම කුමක් ද, මෙම මහජන උපදේශනවල ප්‍රතිඵලයන් කුමක් වේද යන්නත් පිළිබඳව විවෘතව පොදු සමාජයට පැහැදිලි කිරීම මඟින් වත්මන් ක්‍රියාවලිය තවදුරටත් වැඩිදියුණු කළ හැකි බවත් අප විසින් සටහන් කරනු කැමැත්තෙමු. විශේෂයෙන්, කමිටුවේ කාර්යභාරය වන්නේ කෙටුම්පත් ව්‍යවස්ථාවක් යෝජනා කිරීම හෝ නව ව්‍යවස්ථාවක පදනම ලෙස භාවිතා කළ යුතු වාර්තාවක් සැකසීම හෝ වෙනත් කරුණක් ද යන්න පිළිබඳව නිසි පැහැදිලි කිරීමක් තිබිය යුතුය.
4. ප්‍රතිසංස්කරණ ක්‍රියාවලීන් සම්බන්ධයෙන් විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය විසින් මීට පෙර සිදුකළ මැදිහත් වීම්වල දී මෙන්ම, මෙම ඉදිරිපත් කිරීම ද මහජනතාවට වැදගත්කමක් ඇති සහ ඔවුන්ගේ ලැදියාවන් කෙරේ බැඳියාවක් සහිත කරුණක් බැවින් එය ප්‍රසිද්ධ කරනු ලැබේ.

පදනම් සහ මූලික මූලධර්මයන්

5. ඕනෑම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සම්පාදන ක්‍රියාවලියක මූලික කර්තව්‍යය වනුයේ ආර්ථික සංවර්ධනය හා සමෘද්ධිය කරා යාමේ පදනම ලෙස එක්සත් හා බෙදාදෙන්න කළ නොහැකි රටක්, අන්තර්කරණයෙන් යුත් ශ්‍රී ලාංකික ජාතියක් සහ ශක්තිමත්, කාර්යක්ෂම හා ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ශ්‍රී ලාංකික රාජ්‍යයක් ගොඩනැගීමට උපකාර කිරීමයි. අන්තර්ජාතික ප්‍රජාවේ ගෞරවනීය සාමාජිකයෙකු ලෙස අපේ රටට නිසි කාර්යභාරයක් ඉටු කිරීමට හැකි වන පරිදි, සාමය සහ යහපත් ආණ්ඩු පාලනය සඳහා අවැසි පසුබිම නව ශ්‍රී ලංකාවක ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවක් තුළින් සලසාදිය යුතුය.
6. නව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව තුළ එය ස්ථාපිත වන මූලික මූලධර්ම පිළිබඳ සංයුක්ත ප්‍රකාශයක් අඩංගු විය යුතු අතර එමඟින් බහුත්ව ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය, බහු සංස්කෘතික පුරවැසිභාවය, සංක්‍රාන්ති යුක්තිය, තිරසාර සංවර්ධනය, පරිසරයට හා ජෛව විවිධත්වයට හරු කිරීම සහ දේශගුණික විපර්යාසයන්ට මුහුණ දීම සඳහා කැපවීම යන සාරධර්ම මත පදනම් වූ ශක්තිමත් ව්‍යවස්ථානුකූල පාලන සංස්කෘතියක් සඳහා දේශපාලනිකව ආපසු හැරවිය නොහැකි පදනමක් සපයයි. ව්‍යවස්ථාවේ ආධිපත්‍යයේ මූලධර්මය මෙම සාරධර්ම වලට හරු කරන රාජ්‍යයක මූලික පදනමයි.

7. ශ්‍රී ලංකාවේ බහුවිධ ප්‍රජාවන් අතර විශ්වාසය ගොඩනගා ගැනීමට නම්, නව ව්‍යවස්ථාව සියලු පුරවැසියන්ට ශ්‍රී ලංකා රාජ්‍යයට හිමිකාරිත්වය පිළිබඳ හැඟීමක් ලබා දීම සහ ඒ සඳහා කැපවීම ලබා ගැනීමට අරමුණු කරගන්නක් විය යුතු වේ. මෙම සන්දර්භය තුළ, 1972 සිට ජනරජ ව්‍යවස්ථාවන් ද්විත්වය තුළින්ම විද්‍යාමාන වූ බුද්ධාගමේ ප්‍රමුඛ ස්ථානය සහ රාජ්‍යයේ ඒකීය ස්වභාවය පිළිබඳ විධිවිධාන, අපගේ මතය අනුව, ශ්‍රී ලංකා රාජ්‍යයේ බහු සමාජීය පදනම්වලට නොගැලපේ. අපගේ සමාජය සංස්කෘතින්, ජනවාර්ගික හා ආගම් අනුව ඓතිහාසිකව බහුත්වයෙන් යුක්තය. සිංහල හා බුද්ධාගම අපේ දිවයිනේ ඉතිහාසයේ ප්‍රමුඛත්වයක් ලබා ඇති අතර දිවයින තුළ දීර්ඝ ඉතිහාසයක් ඇති විවිධ සුළුතර කණ්ඩායම් ද ඔවුන් කොටසක් වන රාජ්‍යය සමඟ විවිධ සබඳතා අපේක්ෂා කරති. අපගේ සියලු ප්‍රජාවන් ශ්‍රී ලංකාව වශයෙන් හඳුනවනු ලබන දේශපාලන හා සංස්කෘතික සම්මිශ්‍රණයෙහි අන්තර්ගත පිළිගැනීමක් හා අගය කිරීමක් ලබා ගැනීමට උත්සාහ කරති.

8. ඒකීය සහ ගෙඩරල් අතර විධිමත් වර්ගීකරණයන් පිළිබඳ ඵලදායී නොවන වාද විවාද වළක්වා වළක්වා ගැනීම වඩාත් උචිතය. කෙසේ වෙතත්, ශ්‍රී ලංකා රාජ්‍යයේ නව ආකාරයක ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයක තුළින් බහුත්වවාදය සහ බහු මට්ටමේ පාලනය සමෘද්ධිමත් විය හැකි ආකාරයට බහුතරවාදී මූලධර්මවලට බාධාවක් නොවන පරිදි එක්සත්බව සහ භෞමික අඛණ්ඩතාව සහතික කරන අතරම, නව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ සම්මත පදනම් සහ ව්‍යුහාත්මක ආකෘතිය මඟින් පුළුල් බලය බෙදා හැරීමක් සහ බලතල වෙන් කිරීමක් සහතික කළ යුතු බවට විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය තරයේ විශ්වාස කරයි. සමකාලීන ලෝකයේ යහපාලනයේ මූලික අංග ලෙස බහුත්වවාදය සහ බහු මට්ටමේ ආණ්ඩුකරණය පිළිගෙන ඇති බව අවධාරණය කිරීම මෙහිලා වැදගත් වේ.

9. ජනරජවාදය, ආගමික ආයතනයන්ගෙන් රාජ්‍යය වෙන්ව පැවතීමේ මූලධර්මය, දේශපාලන බහුත්වවාදය, ව්‍යවස්ථාමය ආධිපත්‍යය, නීතියේ ආධිපත්‍යය, බලතල බෙදීම, බලය බෙදා හැරීම හා ජනතාවට ආසන්න පාලන ඒකක ශක්තිමත් කිරීමේ මූලධර්මය සහ වඩාත්ම වැදගත් ලෙස මානව ගරුත්වය යන මූලධර්ම නව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව තුළ පැහැදිලිව ප්‍රකාශිතව පිළිගත යුතු බව අප විසින් ඉතා ඕනෑකමින් නිර්දේශ කරනු ලැබේ. ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජීය බහුත්වවාදය සහ අතීත අයුක්තීන් පිළිගන්නා සුදුසු පෙරවදනක් අන්තර්ගත වීමද වැදගත් වනු ඇත. නව ව්‍යවස්ථාව අර්ථ නිරූපණය කොට සමකාලීනව හා සාධාරණ ලෙස ක්‍රියාත්මක වීම උදෙසා එකී පෙරවදන සහ මූලික මූලධර්ම යන ද්විත්වයම පදනම් වනු ඇත.

විධායකය

10. විධායක ජනාධිපති ක්‍රමය සම්පූර්ණයෙන් අහෝසි කරන ලෙස අපි ඉල්ලා සිටිමු. සිවිල් සමාජය මේ සඳහා දීර්ඝ කාලයක් පුරාවට ඒ සම්බන්ධයෙන් ස්වකීය හඬ නැගීම කර ඇත්තේ, මෙකී විධායක ජනාධිපති ධුරය හඳුන්වා දුන් දින සිටම මෙම ආයතනය විසින් පෝෂණය කර ඇති අධිකාරීවාදය, පරිපාලනමය අක්‍රමිකතාව සහ දූෂණය සැලකිල්ලට ගනිමිනි. 1947 සිට 1970 දක්වා අපගේ නිදහස් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් පිළිබිඹු වූ පරිදි අංග සම්පූර්ණ වෙස්ට්මිනිස්ටර් ආකෘතියක් වෙත නැවත යා යුතු බවට අප තරයේ ඉල්ලා සිටිමු. පාර්ලිමේන්තු ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය නැවත ස්ථාපිත කිරීම මඟින් විධායකය ව්‍යවස්ථාදායකයට නිරන්තරයෙන් දේශපාලනිකව වගවීම සහතික කරනු ඇති අතර ව්‍යවස්ථාමය අයිතිවාසිකම්, යහපාලනය, බහුත්වවාදය සහ බලය බෙදා හැරීම ආදිය සම්බන්ධයෙන් පහතින් දක්වා ඇති වෙනත් නීතිමය ආරක්ෂාවන් ද සැලසෙනු ඇත. එවැනි ක්‍රමයක් තුළ, නියෝජිත ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයේ සහ දේශපාලන වගවීමේ ප්‍රධාන ආයතනය ලෙස ජාතික වශයෙන් කේන්ද්‍රීය ස්ථානයකට නැවත වරක් පාර්ලිමේන්තුව පත් වීම දැකීමට අපි කැමැත්තෙමු.

11. ඒ අනුව, නව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව තුළ, ජනරජයේ ජනාධිපතිවරයා නාමමාත්‍රික රාජ්‍ය නායකයෙකු වන අතර අග්‍රාමාත්‍යවරයා රජයේ ප්‍රධානියා වනු ඇත. වගකීම සහ විශ්වාසය යන මූලධර්මයන්ට අනුව අමාත්‍ය මණ්ඩලය සාමූහිකව පිහිටුවා පාර්ලිමේන්තුවට වගකිව යුතු අයුරින් පැවතිය යුතුවේ.

12. නාමමාත්‍රික ජනාධිපතිවරයා ද්වි මණ්ඩල පාර්ලිමේන්තුව විසින් තෝරා පත් කර ගනු ලැබේ (පහත බලන්න). ජනාධිපතිවරයා ජාතික එක්සත්භාවයෙහි සංකේතය වනු ඇත. කැබිනට් මණ්ඩලයේ සහ අනෙකුත් අමාත්‍යවරුන්ගේ සංඛ්‍යාව පිළිබඳ ව්‍යවස්ථාමය සීමාවක් තිබිය යුතු අතර අගමැතිවරයා වෙනත් කිසිදු අමාත්‍ය ධුරයක් දරනු ලබන්නේ නැත.

ජාතික ආරක්ෂාව

13. ජාතික ආරක්ෂක කවුන්සිලයේ (National Security Council-NSC) නව ව්‍යවස්ථාව ස්ථාපිත කිරීම අපි නිර්දේශ කරමු. ජනාධිපතිවරයා විසින් ජාතික ආරක්ෂක කවුන්සිලයේ සභාපතිත්වය කරනු ලබන අතර අග්‍රාමාත්‍යවරයා සහ ආරක්ෂක අමාත්‍යවරයා ස්වකීය නිල බලයෙන් එහි සාමාජිකත්වය දරනු ලබයි. ත්‍රිවිධ හමුදාවේ සහ බුද්ධි අංශවලට අදාල ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය කිරීම සහ අධීක්ෂණය කිරීම සම්බන්ධයෙන් ජාතික ආරක්ෂක කවුන්සිලය වගකිව යුතුය. ආරක්ෂාව සහ උපායමාර්ගික ප්‍රතිපත්ති සහ ජාතික ආරක්ෂක පාලනය පිළිබඳ විශේෂඥ දැනුමක් ඇති පුද්ගලයෙකු ස්වාධීන ජාතික ආරක්ෂක උපදේශකයෙකු (National Security Advisor-NSA) වශයෙන් ජාතික ආරක්ෂක කවුන්සිලයට ස්වකීය සේවය ලබා දෙනු ඇත. එකී ජාතික ආරක්ෂක උපදේශක, ත්‍රිවිධ හමුදාවේ, පොලිසියේ හෝ බුද්ධි අංශවල සේවය කරනු ලබන හෝ විශ්‍රාමික සාමාජිකයෙකු නොවනු ඇත. එහිදී, හමුදාමය සහ හමුදාමය නොවන බුද්ධි අංශ අතර පැහැදිලි වෙන්වීමක් පවතිනු ඇත. විධිමත් ලෙස ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද හදිසි අවස්ථා තත්වයන් යටතේ සිවිල් බලයට සහය දැක්වීම සඳහා ව්‍යවස්ථාමය වශයෙන් නියාමනය කරන ලද කාර්යයන්හි දී හැර, සිවිල් පරිපාලනය සඳහා හමුදාමය මැදිහත්වීමක් සිදු නොවනු ඇත.

14. ජාතික ආරක්ෂාව සම්බන්ධයෙන් විපක්ෂයේ ජ්‍යෙෂ්ඨ පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරයෙකුගේ සභාපතිත්වයෙන් යුත් ස්ථාවර පාර්ලිමේන්තු තේරීම් කමිටුවක් ස්ථාවර නියෝග හරහා ස්ථාපිත කිරීමට අවැසි විධිවිධාන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් සැලසිය යුතුය. ජාතික ආරක්ෂක කවුන්සිලය වෙනුවෙන් අග්‍රාමාත්‍යවරයා සහ ආරක්ෂක අමාත්‍යවරයා විසින් මෙකී කමිටුවට පිළිතුරු දෙනු ඇත.

මැතිවරණ ක්‍රමය සහ දේශපාලන පක්ෂ

15. අන්තර්කරණය, බහුත්වවාදය සහ ඉඩ ප්‍රස්ථාව සලසා දීම ආදී අවශ්‍යතාවන් සපුරාලීම සඳහා අපගේ මැතිවරණ ක්‍රමය සමානුපාතික විය යුතු බව අපි ප්‍රතිපත්තිමය වශයෙන් තරයේ සහතික කරමු. කෙසේ වෙතත්, ප්‍රායෝගික තත්වයන් තුළ, විශේෂයෙන් අපගේ වර්තමාන මැතිවරණ ක්‍රමයේ මනාප ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීමේ අංගය පිළිගත නොහැකි තරමේ අධි තරඟකාරීත්වය, දූෂණය සහ ප්‍රචණ්ඩත්වයට හේතු වී ඇති බව අපි හඳුනා ගනිමු. කෙසේ වෙතත්, මනාප ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීම මෙම ගැටළු සඳහා එකම හේතුව නොවන අතර මනාප ඡන්දය ඉවත් කිරීම පමණක් මෙම ගැටළු අවම කිරීමට හේතු නොවේ.

16. කෙසේ වෙතත්, මැතිවරණ ක්‍රමයක් මගින් සමස්ත “ජනතාවගේ කැමැත්ත” පිළිබිඹු කළ යුතු බවත්, “එක් පුද්ගලයෙකු, එක් ඡන්දයක්” යන පදනමේ මූලධර්මය හැකි තාක් දුරට සහතික කළ යුතු බවටත් අප විසින් තදින්ම අවධාරණය කරමු. එමනිසා, ඕනෑම නව මැතිවරණ ක්‍රමයක් සමානුපාතික මැතිවරණ ක්‍රමයක් විය යුතුය. අතීතයේ පැවති කේවල කොට්ටාශ (First Past the Post-FPP) මැතිවරණ ක්‍රමයට නැවත යාම ප්‍රතිගාමී පියවරක් වනු ඇති අතර එමගින් ස්ථාවර රජයන් බිහි කිරීම සහතික නොකරනු ඇත (1948 සහ 1970 අතර මැතිවරණ කිහිපයකදී අත්දැක ඇති පරිදි).

17. සමානුපාතික නියෝජනයේ පොදු මූලධර්මයන් ආරක්ෂා කරන අතරම, කේවල කොට්ටාශ (First Past the Post-FPP) මැතිවරණ ක්‍රමයේ ගුණාංගයන් ද අන්තර්ගත මිශ්‍ර සහිත සමානුපාතික (Mixed Member Proportional-MMP) ක්‍රමයක් ඔස්සේ බහුත්ව සමාජයක නිසි ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී නියෝජනය සහතික කිරීම උදෙසා අත්‍යවශ්‍ය බවට සිවිල් සමාජය තුළ ගොඩවැගෙමින් පවතින යම් සම්මුතියක් තිබේ. මිශ්‍ර සහිත සමානුපාතික ක්‍රම මගින් භෞමික වශයෙන් කුඩා ඡන්ද කොට්ටාශ ලබා දීමෙන් ඡන්ද දායකයා සහ නියෝජිතයා අතර සමීප සම්බන්ධතාවය සහතික කරන අතරම දේශපාලන පක්ෂ ලැයිස්තු හරහා ව්‍යවස්ථාදායක නියෝජනයේ සමානුපාතිකභාවය සහතික කෙරේ. නව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව තුළ එවැනි ක්‍රමයක් අනුගමනය කරන ලෙස අපි ඉල්ලා සිටිමු.

18. එක් දේශපාලන පක්ෂයකට පැහැදිලි බහුතරයක් ලබා දිය හැකි මැතිවරණ ක්‍රමයක අවශ්‍යතාවයක් පවතින බවට වන ප්‍රකාශය බොහෝ විට ඉස්මතු කරන ලද්දකි. ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීමේ රටාවන් සම්බන්ධයෙන් පුරෝකථනය කිරීමට අපහසු බැවින් ප්‍රායෝගිකව එවැනි ක්‍රමයක් සැලසුම් කිරීම ඉතා අපහසුය. කේවල කොට්ටාශ ක්‍රමය ඔස්සේ එවැනි තත්වයකට තුඩු දෙනු ඇතැයි යන ඕනෑම ප්‍රකාශයක් වැරදි සහගත වේ. 1948 සහ 1970 අතර මැතිවරණ ප්‍රතිඵල සම්බන්ධයෙන් සිදු කරනු ලබන සමීක්ෂණයකින් හෙළි වනු ඇත්තේ කේවල කොට්ටාශ ක්‍රමයේ පවතින අනපේක්ෂිත ස්වභාවය සහ එමගින් පහසුවෙන් “දුර්වල ආණ්ඩු” ස්ථාපිත වීමට ද මඟ පෑදිය හැකි ආකාරයයි.

19. ස්ථාවර ආණ්ඩු පිළිබඳ ගැටළුව විසඳා ගත හැකි එක් ක්‍රමයක් වන්නේ සමානුපාතික ක්‍රමය තුළ “ප්‍රසාද ආසන” වෙන් කර ඇති ආකාරය වෙනස් කිරීමයි. මැතිවරණ දිස්ත්‍රික් මට්ටමින් ප්‍රසාද ආසන ලබා දීම වෙනුවට පළාත් හා ජාතික මට්ටමින් ඒවා ලබා දිය හැකිය. මෙකී ක්‍රමවේදය මගින් විශාලතම පක්ෂයට වැඩි වාසියක් ලබා දෙන අතර එය පුරෝකථනය කළහැකි සහ විනිවිදභාවයකින් යුතු ආකාරයකින් සිදු වනු ඇත. වර්තමාන විධිවිධාන ප්‍රකාරව සිදු වන්නේ, දිස්ත්‍රික්කයේ වැඩිම ඡන්ද සංඛ්‍යාවක් ලබා ගන්නා පක්ෂයට දිස්ත්‍රික් මට්ටමින් ප්‍රසාද ආසන 22 ක පිරිනමනු ලැබේ. බොහෝ අවස්ථාවන්හිදී මෙම ආසන බෙදී යනු ලබන්නේ ජාතික වශයෙන් වැඩිපුරම ඡන්ද ලබා ගන්නා පක්ෂය හා දෙවන ස්ථානයට පත්වන පක්ෂය අතර වන්නා සේම එමගින් ජාතික වශයෙන් වැඩිම ඡන්ද සංඛ්‍යාවක් දිනා ගන්නා පක්ෂයේ වාසිය අඩු වේ.

20. මැතිවරණයන්හි දී පවතින අධි තරඟකාරීත්වය, දූෂණය සහ ප්‍රචණ්ඩත්වය පිළිබඳ ගැටළු විසඳීම සඳහා මැතිවරණ ප්‍රචාරණ වියදම් සීමා කිරීම සහ නියාමනය කිරීම පිණිස දැඩි නීති අත්‍යවශ්‍ය වේ. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට අනුව බලාත්මක කළ හැකි මැතිවරණ ප්‍රචාරණ වියදම් සීමා කිරීම සහ නියාමනය කිරීම පිණිස දැඩි නීති ස්ථාපන නොකර මැතිවරණ ක්‍රමය පමණක් වෙනස් කිරීම ප්‍රයෝජනවත් නොවේ. ස්වාධීන මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවේ [LDO 30/2018] උත්සාහයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස මැතිවරණ ප්‍රචාරණ වියදම් සීමා කිරීම සහ නියාමනය කිරීම පිණිස කෙටුම්පත් කරන ලද නීතියක් දැනටමත් පවතින අතර එය මේ සම්බන්ධයෙන් සුදුසු පළමු පියවරකි.

21. මැතිවරණ ප්‍රචාරණ වියදම් සීමා කිරීම සහ නියාමනය සම්බන්ධයෙන් වන නීතිවලට අමතරව, තේරී පත් වූ නිලධාරීන්ගේ වත්කම් හා බැරකම් ප්‍රකාශන ප්‍රසිද්ධ කිරීම අනිවාර්ය කිරීම සඳහා වත්කම් හා බැරකම් ප්‍රකාශන නීති වෙනස් කිරීමට ද උත්සාහ කළ යුතුය. වර්තමාන නීති විධිවිධාන ප්‍රකාරව මෙම තොරතුරු මහජනයා සමඟ බෙදා ගැනීමට ඉඩ ප්‍රස්ථාව සලසා නොදේ.

22. නව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් පාලක පක්ෂය සහ රාජ්‍ය ආයතන අතර සම්බන්ධතාවය, දේශපාලන පක්ෂවල අභ්‍යන්තර සංවිධානයේ මූලික මූලධර්මයන්, සාමාජිකයන්ගේ අයිතිවාසිකම් සහ විනය විරෝධී විධිවිධාන ඇතුළු දේශපාලන පක්ෂ සඳහා රාමුවක් ස්ථාපිත කළ යුතුය. මෙම කරුණු සම්බන්ධව සවිස්තරාත්මක ප්‍රතිපාදන පාර්ලිමේන්තු පනත් මගින් සම්පාදනය කළහැක.

අයිතිවාසිකම් පනත (Bill of Rights)

23. වර්තමාන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ මූලික අයිතිවාසිකම් පරිච්ඡේදයෙහි විධිවිධානයන් වූ කලී ජාත්‍යන්තර වශයෙන් පවතින පොදු ප්‍රමිතීන්ට මෙන්ම ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය පාර්ශවයක්වශයෙන් බැඳී ඇති අන්තර්ජාතික වගකීම් සම්බන්ධයෙන් අදාළ වන කරුණු ගණනාවක් සම්බන්ධයෙන්ම යම් යම් අඩු ලුහුඬුකම් කීපයක් විද්‍යමාන කරයි. එහි අත්‍යවශ්‍ය අයිතිවාසිකම් කීපයක්ම අඩංගු නොවන අතර, අයිතිවාසිකම්වල විෂය පථය හා ස්වභාවය ජාත්‍යන්තර ප්‍රමිතීන්ට වඩා පටු හා වඩා සීමිත ආකාරයකින් ප්‍රකාශ වන අතර, ඒ සියල්ලටත් වඩා, එකී සීමාකාරී රාමුව මගින් ක්‍රියාපටිපාටිමය හා හරයාත්මක වශයෙන් පිළිගත නොහැකි අන්දමට අයිතිවාසිකම් යටපත් කිරීමට ඉඩ ප්‍රස්ථාව ලබා දේ. වර්ෂ 2015 දී සිදුකළ 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් තොරතුරු දැන ගැනීමේ නිදහස මූලික අයිතිවාසිකමක් ලෙස හඳුන්වා දීමේදී එකී කරුණට පමණක් අදාළ වන සීමා කිරීමේ වගන්තියක් හඳුන්වා දී ඇති අතර පුළුල් සීමා කිරීමේ වගන්තිය අනෙකුත් සියලු අයිතිවාසිකම් සම්බන්ධයෙන් එපරිදිම නොවෙනස්ව ක්‍රියාත්මක වේ.

24. මෙම පසුබිම තුළ, මානව හිමිකම් පිළිබඳ එක්සත් ජාතීන්ගේ ප්‍රධාන ප්‍රඥප්තීන් දහයට අනුකූල වන පරිදි මූලික අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ නව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාමය අයිතිවාසිකම් පනතක් සම්පාදනය කරන ලෙස විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය ඉල්ලා සිටී. තවද, එකී ප්‍රඥප්තීන්ට අදාළ ආයතනයන් වෙත බාධාවකින් තොරව ප්‍රවේශ වීමේ ඉඩ ප්‍රස්ථාව සහතික කරන ලෙස ද අපි ඉල්ලා සිටිමු. අන්තර්ජාතික හා තුලනාත්මක මානව හිමිකම් නීතියේ පිළිගත් “පවතින සම්පත්” සහ “ප්‍රගතිශීලී සාක්ෂාත් කරගැනීම” යන මූලධර්මයන්ට යටත්ව සමාජ ආර්ථික අයිතිවාසිකම් නීතිය මගින් ක්‍රියාකල හැකි තත්වයකට පත්කළ යුතුය.

25. විශේෂයෙන්ම අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ පනත් කෙටුම්පතට හා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට නොගැලපෙන සියලුම නීතිය, ප්‍රතිපත්ති, භාවිතයන් සහ හැසිරීම් වඩාත් පුළුල් ලෙස අධිකරණ සමාලෝචනයට යටත් විය යුතුය. මූලික අයිතිවාසිකම් සම්බන්ධයෙන් වන අයදුම්පත් සඳහා මුල් අවස්ථා අධිකරණය වශයෙන් පළාත්බද මහාධිකරණය පත් කල යුතුය. පොදු ශ්‍රී ලංකා පුරවැසිභාවය පිළිබඳ සිවිල් සංකල්පය සඳහා මෙකී නව අයිතිවාසිකම් පනත් කෙටුම්පත මගින් පදනම සැකසිය යුතු අතර එමගින් නව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව වඩාත් ශක්තිමත් වනු ඇත.

26. ශ්‍රී ලංකාව දැන් මුහුණ දී සිටින ස්වාභාවික පරිසරය හා ජෛව විවිධත්වය සම්බන්ධයෙන් වන පිරිහීමේ බරපතල අභියෝග සැලකිල්ලට ගනිමින්, පාරිසරික අයිතිවාසිකම් ඉහත කී අයිතිවාසිකම් පනතට ඇතුළත් කිරීමට අපි නිර්දේශ කරමු.

භාෂා අයිතිවාසිකම්

27. වර්ෂ 1958 රාජ්‍ය භාෂා පනත හඳුන්වාදීමේ සිට, ශ්‍රී ලංකාව තුළ ගැටුම් නිර්මාණය වීමේ මූලාශ්‍රයක් බවට භාෂාව පත්ව තිබේ. පසුකාලීන වශයෙන් සම්මත කිරීමට කටයුතු කළ වර්ෂ 1958 දෙමළ භාෂා (විශේෂ විධිවිධාන) පනත (බොහෝ දුරට ක්‍රියාත්මක නොවූ) පැවතිය ද, "සිංහල පමණක්" යන ප්‍රතිපත්තියේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් රට තුළ බෙදීමක් උද්ගත වී සන්නද්ධ ගැටුමක් සඳහා හේතු සාධක නිර්මාණය විය.

28. පවතින නීතිය තුළ දහතුන්වන සහ දහසයවන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධන මගින් සිංහල හා දෙමළ යන භාෂා ද්විත්වයටම සමාන තත්ත්වයක් ලබා දී ඇති නමුදු, ප්‍රායෝගිකව ගත්කළ මෙම ව්‍යවස්ථාමය විධිවිධාන උල්ලංඝනය කිරීමේ තත්ත්වයක් පවතින බව නිරීක්ෂණය කෙරේ. උතුරු හා නැගෙනහිර පළාත් වල පවා පවතින ප්‍රායෝගික තත්ත්වය සලකා බලන කල, නීතිය ක්‍රියාත්මක කිරීම සහ මහජන සෞඛ්‍යය වැනි ඉතා වැදගත් ක්ෂේත්‍ර ඇතුළුව රාජ්‍ය අංශය තුළ දෙමළ භාෂා නිපුණතාවය සැලකිය යුතු අවමු මට්ටමක පවතී. බහුභාෂා ශ්‍රී ලාංකිකයෙකු ඇති කිරීමේ පරමාදර්ශය සාක්ෂාත් කරගත හැක්කේ සිංහල හා දෙමළ යන භාෂා ද්විත්වයෙහිම සමාන තත්ත්වය ආරක්ෂා කිරීම සහ ඉංග්‍රීසි ඇතුළු භාෂා අධ්‍යාපනය සඳහා රාජ්‍ය සම්පත් ප්‍රමාණවත් පරිදි ආයෝජනය කිරීමෙන් පමණි.

29. මෙකී පසුබිම තුළ, ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව විසින් පිළිගත් පරිදි සිංහල හා දෙමළ යන භාෂාවන්හි සමාන තත්ත්වය අහෝසි කිරීමට දරන ඕනෑම උත්සාහයක් අතිගයින්ම නුසුදුසු පියවරක් විය හැකි සේම එය හුදෙක් 1950 සහ 1960 යන දශකයන්හි උද්ගත වූ විනාශකාරී තත්වයෙහි ආගමනයක් ද වනු ඇත. එනිසා, භාෂා අයිතිවාසිකම් සම්බන්ධයෙන් වර්තමානයෙහි බලාත්මකව පවත්නා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාමය විධිවිධාන නොවෙනස්ව පවත්වාගත යුතු අතර රාජ්‍ය භාෂා කොමිෂන් සභාවට ව්‍යවස්ථාමය පිළිගැනීමක් ලබා දීම සහ එහි තීරණ වලින් රාජ්‍ය ආයතන බැඳී ඇති බව සහතික කිරීම හැර කිසිදු වෙනසක් සිදු නොකළ යුතුය.

දේශගුණික විපර්යාස

30. පැරිස් ගිවිසුම යටතේ ශ්‍රී ලංකාවේ බැඳීම් සම්පූර්ණයෙන් ක්‍රියාත්මක කිරීම උදෙසා, දේශගුණික විපර්යාස පිළිබඳ නව පරිච්ඡේදයක් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව තුළ තිබිය යුතුය. එහිදී, අදාළ දේශගුණික විපර්යාසයන් සම්බන්ධයෙන් වන පරිච්ඡේදයෙහි විධිවිධාන ඔස්සේ වර්ෂ 2060 වන විට ශුද්ධ ශුන්‍ය හරිතාගාර වායු විමෝචනය සඳහා වන රජයේ කැපවීම සහ තිරසාර සංවර්ධනයේ අනෙකුත් අදාළ මූලධර්ම සහ ශුද්ධ ශුන්‍ය හරිතාගාර වායු විමෝචන තත්වයට පත්වීම දක්වා වන සංක්‍රාන්ති කාල පරාසය තුළ කාබන් විමෝචනය දැඩිව පවතින කේෂ්ත්‍ර මත යැපෙන කම්කරුවන් සහ ප්‍රජාවන් ආරක්ෂා කිරීම තහවුරු කළ යුතුය. පැරිස් ගිවිසුම ප්‍රකාරව පවතින වගකීම් ක්‍රියාත්මක කිරීම පිණිස රජයට සහාය වීම සඳහා දේශගුණික විපර්යාස පිළිබඳ ස්වාධීන කොමිසමක් ද ස්ථාපිත කළ යුතුය.

බලය බෙදා හැරීම සහ පළාත් පාලන ආයතන

31. මෙරට නිදහස ලැබීමට පෙර සිටම අසාර්ථක වූ ඉතිහාසයකට පසු, එහි සමාජීය බහුත්වවාදයට සමගාමීව ශ්‍රී ලංකාව තුළ බලය බෙදා ගැනීමේ ව්‍යවස්ථාමය රාමුවක් ස්ථාපිත කිරීම සම්බන්ධයෙන් තවත් එක් අවස්ථාවක් උදා වී තිබේ. විශේෂයෙන් යටත් විජිත රාජ්‍යයේ උරුමයක් වශයෙන් පවතින දේශපාලන බලය සහ නෛතික අධිකාරිය අධික ලෙස මධ්‍යගත කිරීම සම්බන්ධයෙන් වන තත්ත්වය නිරාකරණය කිරීම - ප්‍රමාණාත්මකව සහ භෞමික වශයෙන් බලය හා අධිකාරය වඩා වැඩි වශයෙන් බෙදා වෙන් කිරීම හරහා රාජ්‍යය ප්‍රජාතන්ත්‍රීයකරණය කිරීමේ අරමුණු සාක්ෂාත් කරගත හැකි වන බව අප මෙහිදී සටහන් කරමු. මේ ආකාරයෙන් බලන කල, බලය බෙදීම තුළින් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ආයතන දේශපාලන වගවීම සහතික කරන අතර ආර්ථික සංවර්ධනය ලඟා කරගැනීම ද තහවුරු කරනු ලබයි. බලය මධ්‍යගත වීමේ ප්‍රමාණාත්මක භාවය වැඩිවන තරමට සාපේක්ෂව රාජ්‍යයක ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ස්වභාවය ද පහළ යෑමට හේතු වන අතර; ජනවාර්ගික සබඳතා පිළිබඳ ප්‍රශ්නයට පිළියමක් වශයෙන් යන තර්කයට ඔබ්බෙන් විමසා බලන විට, රටේ ප්‍රජාතන්ත්‍රීයකරණයේ සහ සංවර්ධනයේ අවශ්‍යතාවන්ට අනුකූලව ද වඩාත්

ප්‍රගතිශීලී ලෙස බලය බෙදා හැරීමක් පිළිබිඹු කිරීම සඳහා මෙම යෝජනා නව ව්‍යවස්ථාව තුළින් විද්‍යමාන වීමේ අවශ්‍යතාවය පවතී.

32. බලය බෙදා හැරීම සම්බන්ධයෙන් උද්දේශනය කරන විට, අප සියළු දෙනාම ආඩම්බර වන, රාජ්‍ය පාලනාධිකාරය මැදිහත් වී පාලනය කරන ලද වාරි ශිෂ්ටාචාරයක් බිහි කිරීම උදෙසා කටයුතු කල, යටත් විජිත තත්වයට පෙර පැවති, පුරාණ සිංහල-බෞද්ධ රාජධානිවල බලය බෙදා හැරීමේ දේශපාලනය තත්වය තුළ වුවද පේරවැදි සම්ප්‍රදායෙහි අධ්‍යයනාත්මක හරය මනාව විද්‍යමාන කරමින් සුළු ජන කොටස් සම්බන්ධයෙන් ඉහල මට්ටමේ ගරුත්වය සහ ඉවසීම පිළිබඳ ඉතිහාසය සම්බන්ධයෙන් වන අපගේ අවබෝධය අපව දොරොසමත් කරනු ලැබේ. මධ්‍යගත රාජාණ්ඩු කේන්ද්‍රයෙන් පරිබාහිර එම ප්‍රදේශ සඳහා ප්‍රායෝගිකව සැලකිය යුතු ස්වයං පාලනයක් එකී තත්වය තුළ අන්තර්ගත විය. මධ්‍යගත ඒකීය රාජ්‍යය වූ කලී යටත් විජිත සමයේ නිර්මාණයක් පමණක් නොව, එය ඉතා මෑත කාලීන එකක් බව අපට සිහිපත් කරනුයේ විශේෂයෙන්ම බලය බෙදා හැරීම, අසමානත්වය හා බහුත්ව ස්වභාවය සම්බන්ධයෙන් ඓතිහාසික වශයෙන් දකුණු ආසියානු රාජ්‍ය සම්ප්‍රදායේ අංග ලක්ෂණ තුළින් විවිධත්වය තුළ එක්සත් බව සම්බන්ධයෙන් අපට බොහෝ වටිනා උගත් පාඩම් ඉගෙනගත හැකි තත්වයන් දෙස බැලීමෙනි.

33. විශේෂයෙන්ම, වර්ෂ 1987 දී ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට හඳුන්වා දුන් දහතුන්වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයෙන් සහ ඒ හා සම්බන්ධ අනෙකුත් නීති මගින් පළාත් සභා හඳුන්වා දුන් දින සිට බලය බෙදා හැරීම පිළිබඳ අපගේ අත්දැකීම් මගින් ඉස්මතු වූ උගත් පාඩම් ඉගෙන ගැනීම අප විසින් කල යුතුය. දහතුන්වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්බන්ධයෙන් වූ ජනතා සංවාදය බොහෝ දුරට ජනවාර්ගික බෙදීමෙහි දෙපාර්ශවය තුළම පැවති අසීමිත ජාතිකවාදී අදහස් ප්‍රකාශ කිරීම් මෙන්ම එකී ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයෙහි ශක්තීන් හා දුර්වලතා පිළිබඳ නිසි අවබෝධයක් හා දැනුමක් නොමැතිකම නිසා ව්‍යාකූලත්වයට පත්විය.

34. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සැලසුම සඳහා වඩාත් දැනුවත් හා විවක්ෂණශීලී ප්‍රවේශයක් අත්‍යවශ්‍ය වන අතර, මේ සම්බන්ධයෙන් ප්‍රමුඛතම මූලධර්මය විය යුත්තේ බලය බෙදා හැරීම වන්නා සේම එයින් අපේක්ෂා කරනුයේ හුදෙක් මධ්‍යම හා පළාත් ආයතන අතර වඩා හොඳ සමතුලිතතාවයක් ඇති කිරීම සඳහා තීරණ ගැනීමේ බලතල පළාත් වෙත පැවරීම පමණක් නොව, බලය බෙදා හැරීම ඔස්සේ වගකීම සහ වගවීම ද බෙදා හැරීම වේ. ඒ අන්දමින් වූ හවුල් වගකීම සහ වගවීම පිළිබඳ එවැනි ප්‍රවේශයක් තුළින් පළාත් සහ මධ්‍යම බලාධිකාරය අතර සහ සම්බන්ධතාවයක් ගොඩනැගීමට උපකාරී වේ.

35. මෙකී පදනම මත නව බලය බෙදා හැරීමකට පහත සඳහන් කරුණු සලකා බැලිය යුතුය:

- අ. පළාත් ස්වාධීනත්වය ඉහළ නැංවීමේ අරමුණින් අදාල විෂය කරුණු පිළිබඳ බලතල බෙදීම නැවත සලකා බැලිය යුතු අතර මධ්‍යම හා පළාත් ආයතන අතර සමතුලිතතාවයක් මෙන්ම ඒවායේ කාර්යක්ෂමතාවද ආරක්ෂා කිරීමද තහවුරු කල යුතුය;
- ආ. තේරී පත් වූ පළාත් දේශපාලන විධායකයට වඩා ඉහළ ප්‍රමුඛතාවක් ලබා දෙන අයුරින් පවතින ආණ්ඩුකාරවරයාගේ බලතල සීමා කළ යුතුය;
- ඇ. රාජ්‍ය මූල්‍ය රැස්කිරීමට බලය ඇති තැනැත්තන් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදීව වගවිය යුතු බව සහතික කිරීම සඳහා මූල්‍ය හා මූල්‍යකරන ව්‍යුහය මූලික වශයෙන් ප්‍රතිනිර්මාණය කළ යුතුය (රාජ්‍ය මූල්‍ය සමීකරණ ක්‍රියාවලියට ඉඩ දෙන අතරම);
- ඈ. සමගාමී විෂය කරුණු නිරතුරුවම ක්‍රියාත්මක කළ යුතු වන්නේ ප්‍රාදේශීය මට්ටමින් ඉටුකළ නොහැකි තත්වයන්හි දී පමණක් මධ්‍යම රජය ක්‍රියා කිරීමේ මූලධර්මයට අනුකූලවය; සහ
- ඉ. පටු ලෙස අර්ථ නිරූපණය කර ඇති සහ සුවිශේෂී අවස්ථාවන්හිදී (උ.දා., වෙන්වීම වැළැක්වීම) සහ වගවීමේ අවශ්‍යතාවයන්ට යටත්ව, මධ්‍ය පාලනය විසින් රඳවාගෙන ඇති ව්‍යවස්ථාදායක විෂය කරුණු පවා සම්බන්ධයෙන් විධායක බලතල බෙදා හැරිය යුතුය.

36. අවසාන ඡේදයේ ගම්‍ය වන පරිදි, පළාත් පාලනය සඳහා වන ආරක්ෂණයන්ට යටත්ව, සමගාමී තත්වය පිළිබඳ සංකල්පය (වර්තමාන සමගාමී ලැයිස්තුව නොවන නමුදු) පවත්වා ගැනීම තුනතන ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය තුළ බලතල බෙදීමේ දී මෙන්ම බහු ස්ථර ආණ්ඩුකරණය සම්බන්ධයෙන් ද අවශ්‍ය කාරණයක් බව විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රයෙහි ස්ථාවරය වේ.

37. අවසාන වශයෙන්, බලය බෙදා හැරීමේ විසඳුම ලෙස දහතුන්වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ පවතින අඩු ලුහුඬුකම් විසඳීම පමණක් නොව, බලය බෙදා හැරීමේ විෂය පථය හා එමගින් වර්තමානගේ ලබා දී ඇති ප්‍රමාණයට වඩා ගුණාත්මකව ඉක්මවා යා යුතු බවට විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය තදින්ම විශ්වාස කරයි.

එනම්, පොලිස් හා රජයේ ඉඩම් සම්බන්ධයෙන් වන තත්වය ද ඇතුළුව බලය බෙදා හැරීමේ බලතල අඩු කළ නොහැකි බව එයින් අදහස් කෙරේ.

38. පළාත් පාලන ස්ථරයට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාමය පිළිගැනීමක් තිබිය යුතු අතර, ඒවායේ මූලික ව්‍යුහය, සංයුතිය, බලතල සහ කාර්ය කර්තව්‍යයන් පිළිබඳ, වෙනත් නීතින් මගින් සවිස්තරාත්මකව ඉදිරිපත් කිරීම උදෙසා, ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙහි දක්වා තිබිය යුතු වේ. ප්‍රාදේශීය මට්ටමින් ඉටුකළ නොහැකි තත්වයන්හි දී ක්‍රියා කිරීමේ මූලධර්මයට අනුකූලවය මෙම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාමය ව්‍යුහය පිළිබඳ සැලසුම සැකසිය යුතුය. පළාත් පාලන මට්ටම සහ රජයේ වෙනත් මට්ටම් අතර කාර්ය කර්තව්‍යයන් ප්‍රතිවර්තනය නොවිය යුතු අතර, පළාත් පාලන අධිකාරීන්හි කාර්ය කර්තව්‍යයන් නැවත නැවතත් ප්‍රතිබිම්භනය වීමේ ඉඩ ප්‍රස්ථාව සලසන වෙනත් පරිපාලනමය ව්‍යුහයන් ඉවත් කළ යුතුය.

දෙවන මන්ත්‍රී මණ්ඩලය

39. පළාත්වලට සැලකිය යුතු හා අර්ථවත් බලය බෙදා හැරීමක් දැකීමට අප කැමති තරමටම, ශ්‍රී ලාංකික ජනතාවගේ සහ ශ්‍රී ලංකා රාජ්‍යයේ අන්තර් රඳා පැවැත්ම හා එක්සත් බව සම්බන්ධයෙන් ද විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය දැඩි ලෙස විශ්වාස කරනු ලබයි. ඒ අනුව, රාජ්‍යයේ ආයතන භෞමික කොටස් අතර සහයෝගීතාව දිරිමත් කරනු ලබන අන්දමින් නව ව්‍යවස්ථාව තුළට ආයතනික යාන්ත්‍රණ ගොඩනැගීම සිදුකළ යුතු බවට අපි විශ්වාස කරමු. රජයේ විවිධ ස්ථර අතර සම්බන්ධතා සඳහා වන ක්‍රියා පටිපාටීන් සම්බන්ධයෙන් වන කරුණු වල සිට රාජ්‍ය මූල්‍ය හා මූල්‍ය සහයෝගීතාව දක්වා වූ පරාසයක මෙකී යාන්ත්‍රණ පැවතිය යුතු අතර, වඩාත් වැදගත් ආයතනයක් වන්නේ මුළු රටටම බලපාන නීති සම්පාදනය කිරීමේදී පළාත් සඳහා ස්වකීය හඬ නැගීම සහතික කරනු ලැබිය හැක මධ්‍යම ව්‍යවස්ථාදායකයේ දෙවන මණ්ඩලයයි.

40. නීති සම්පාදන ක්‍රියාවලියේදී අදහස් හා සාකච්ඡා කිරීම සහතික කිරීම මගින් මෙන්ම වෙනත් ආකාරයකින් අර්ථනවිතව ඉස්මතු කරගත නොහැකි විශේෂඥ දැනුම නියෝජනය කිරීම මගින් දෙවන මණ්ඩලය ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ආණ්ඩුව තුළ වෙනත් ආකාරයන්ගෙන් ද ස්වකීය සේවය ලබා දෙනු ඇත.

41. මෙම අවශ්‍යතා සපුරාලීම උදෙසා, දෙවන මණ්ඩලය වූ කලී මූලික වශයෙන් පළාත් ව්‍යවස්ථාදායකයන් සඳහා තේරී පත් වූ සාමාජිකයන්ගෙන් සහ දේශපාලන සම්මුතියෙන් හෝ වෙනත් සුදුසු පක්ෂග්‍රාහී නොවන ආකාරයෙන් පත් කරන ලද සුවිශේෂී දක්ෂතා ඇති පුද්ගලයින් ද සමන්විත විය යුතු යැයි අපි විශ්වාස කරමු.

අධිකරණය, ව්‍යවස්ථා සභාව සහ ස්වාධීන ආයතන

42. අධිකරණ බලය විමධ්‍යගත කිරීම සඳහා ඉහත සඳහන් කළ අවශ්‍යතාව අපි නැවත අවධාරණය කරනු ලබන අතර ඒ මගින් මූලික අයිතිවාසිකම් සම්බන්ධයෙන් වන ඉල්ලුම්පත් සඳහා මුල් අවස්ථා අධිකරණයට බවට පළාත්බද මහාධිකරණ පත්වේ. මෙමගින් නඩු කටයුතු කාර්යක්ෂමව කළමනාකරණයට මෙන්ම යුක්තිය පසිඳලීමේ ක්‍රියාවලියට ප්‍රවේශ වීමට මහජනතාවට ඇති හැකියාව ද පුළුල් වේ. සිද්ධිමය කරුණු පහළ අධිකරණයන් විසින් බැහැර කරනු ලැබීමට ඉඩ හැර, මූලික අයිතිවාසිකම් නඩු සම්බන්ධයෙන් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ අභියාචනාධිකරණ බලය භාවිත කරමින් අයිතිවාසිකම් පනත් කෙටුම්පත වටා ගොනැගෙන පැහැදිලි නඩු නීතියක් සකස් කිරීම සඳහා යොදා ගත යුතුය.

43. රාජ්‍ය පාලනය නිර්දේශපාලනීකරණය කිරීම ප්‍රමුඛතාවයක් වශයෙන් පවතින අතර දහනව වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයෙහි අන්තර්ගත ව්‍යවස්ථා සභාව සහ ස්වාධීන කොමිෂන් සභා නැවත ස්ථාපනය කරන ලෙස නිර්දේශ කරන ලෙස අපි විසින් කමිටුවෙන් ඉල්ලා සිටිමු.

44. විසිවන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් ඉහළ අධිකරණයන්ට හා අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවේ පත්කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටිය සම්බන්ධයෙන් සිදුකරන ලද වෙනස්කම් සැලකීමේ දී, එකී පත්වීම්වලදී එක් පුද්ගලයෙකුට හෝ දේශපාලන පක්ෂයකට පමණක් තනි සහ අවසාන තීරණය ගැනීමේ ඉඩ ප්‍රස්ථාව නොලැබෙන බව සහතික කිරීම සඳහා සුදුසු උපදේශනාත්මක හා විනිවිද භාවයකින් යුත් ක්‍රියාවලියක් මගින් ආදේශ කළ යුතුය.

45. සියළුම අපරාධ නඩු පැවරීම් සඳහා වගකිව යුතු රජයේ නඩු විභාග අධ්‍යක්ෂකවරයෙකු (Director of Public Prosecutions) සහිත ස්වාධීන දෙපාර්තමේන්තුවක් ස්ථාපිත කළ යුතු අතර, මෙම කරුණ හා සබැඳි කාර්යයන් නීතිපති දෙපාර්තමේන්තුවෙන් ඉවත් කළ යුතුය. මහජන ලැදියාවන් සම්බන්ධයෙන් වන නීතිමය ගැටළු පිළිබඳව

රජයට උපදෙස් දීම සඳහා රජයේ ප්‍රධාන නීති නිලධාරියා වශයෙන් නීතිපතිවරයාගේ ව්‍යවස්ථාමය කාර්යභාරය සහතික කිරීම සඳහා නීතිපතිවරයාගේ බලතල, කාර්යයන් සහ යුතුකම් පැහැදිලිව සඳහන් කළ යුතුය. නීතිපතිවරයා වූ කලී රජයේ ප්‍රධාන පැමිණිලි මෙහෙය වන්නා හෝ පාලක පක්ෂයේ නීති උපදේශකයා නොවිය යුතුය.